

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

2561

Vragen van het lid **Mutluer** (GroenLinks-PvdA) aan de Staatssecretarissen van Justitie en Veiligheid (Rechtsbescherming) en de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over *slachtoffers bangalijsten op Telegram* (ingezonden 15 juli 2024).

Antwoord van Staatssecretaris **Struycken** (Justitie en Veiligheid) (ontvangen 16 september 2024). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2023–2024, nr. 2248 en 2255.

Vraag 1

Bent u bekend met het artikel «Ouders van slachtoffers bangalijsten starten stichting: «Gedragsregels gaan niet ver genoeg»»?¹

Antwoord 1

Ja, daar ben ik mee bekend.

Vraag 2

Deelt u de mening dat naast gedragsregels ook duidelijke maatregelen en sancties moeten worden opgelegd aan de makers en verspreiders van bangalijsten omdat goede voornemens alleen niet voldoende zijn om de vrouwen die hier slachtoffer van worden te beschermen? Zo ja, welke acties onderneemt u daartoe?

Antwoord 2

Het is verschrikkelijk voor getroffen vrouwen dat er dergelijke lijsten worden gemaakt en verspreid. Dat is onacceptabel. Gevallen als deze laten zien dat er een cultuurverandering nodig is naar een situatie waarin iedereen op een respectvolle manier met elkaar omgaat niet alleen bij studenten en verenigingen maar in de hele samenleving.

In beginsel is het de verantwoordelijkheid van de onderwijsinstellingen en de studentenverenigingen zelf om te zorgen voor een veilige omgeving, met passende gedragsregels en bijbehorende mogelijkheden voor handhaving en sanctieoplegging. In het geval van een studentenvereniging kan de vereniging maatregelen nemen. Wanneer er een financiële relatie is met een

¹ Algemeen Dagblad, 27 juni 2024, Ouders van slachtoffers bangalijsten starten stichting: «Gedragsregels gaan niet ver genoeg» (www.ad.nl/utrecht/ouders-van-slachtoffers-bangalijsten-starten-stichting-gedragsregels-gaan-niet-ver-geenog-a748cce0/).

onderwijsinstelling kan de onderwijsinstelling besluiten sancties op te leggen. Het is goed om te zien dat onderwijsinstellingen vanuit deze verantwoordelijkheid dergelijke mogelijkheden ook hebben benut. Eerder is gesproken met de onderwijsinstellingen over de rol die zij hebben in hun relatie met studenten- en studieverenigingen. Deze gesprekken zullen worden voortgezet. Het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW) ondersteunt GELIJKSPEL, een stichting die voorlichting geeft aan studentenorganisaties en verenigingen over omgangsvormen rond seks en het creëren van een positieve seksuele cultuur. Ook ondersteunt de Staatssecretaris van OCW de campagne «Ben je oké?» van Rutgers die zich specifiek richt op het voorkomen van seksueel grensoverschrijdend gedrag bij studentenverenigingen. Daarnaast omvat de integrale aanpak sociale veiligheid van het Ministerie van OCW maatregelen zoals een landelijk programma, waarbij instellingen en studenten initiatieven en activiteiten kunnen organiseren om sociale veiligheid te verbeteren. Dit programma is tevens opengesteld voor studie- en studentenverenigingen. Ook zijn er strafrechtelijke mogelijkheden, voor de gevallen waarin sprake is van strafbare feiten. In dat kader wijs ik op de bestaande mogelijkheden voor het opsporen en vervolgen van belediging, smaad of laster en doxing.²

Vraag 3

Deelt u de mening dat het pact dat studentenverenigingen samen met de regeringscommissaris seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld recent hebben gesloten tegen seksueel geweld een eerste stap is, maar nog te vrijblijvend? Bent u bereid, zeker als verbetering uitblijft, om met de universiteiten en hogescholen afspraken te maken over sancties en handhavingsbeleid? Zo nee, waarom niet?

Antwoord 3

Het sluiten van het pact is een cruciale stap. Tegelijkertijd kost cultuurverandering tijd en vergt het interventies op verschillende niveaus. Met de integrale aanpak sociale veiligheid is vorig jaar door het Ministerie van OCW een pakket aan maatregelen aangekondigd dat momenteel in gang wordt gezet. Voorbeelden zijn een onderzoek naar de verbetering van klacht- en meldvoorzieningen en een landelijk programma, waarbij instellingen en studenten (verenigingen) initiatieven en activiteiten kunnen organiseren om sociale veiligheid te verbeteren.

Zoals in het antwoord op vraag 2 aangegeven, is eerder gesproken met de onderwijsinstellingen over de rol en verantwoordelijkheid die zij hebben in hun relatie met studenten- en studieverenigingen. De Minister van OCW vindt het een goede zaak als instellingen besluiten voorwaarden te stellen rond veiligheid bij het verstrekken van een subsidie aan een organisatie. Instellingen hebben hem laten weten dat ze niet schuwen een financiële relatie stop te zetten als er sprake is van een ernstig incident. In het geval van Utrecht is dit dan ook gebeurd.

De Minister van OCW blijft in gesprek met de instellingen over de verschillende aspecten van grensoverschrijdend gedrag en ook over hun relatie met studenten- en studieverenigingen in dit kader. Er is vanuit het Ministerie van OCW met de «integrale aanpak sociale veiligheid» een pakket aan maatregelen in gang gezet om de sociale veiligheid te verbeteren. Uw kamer is daarover recent geïnformeerd in de voortgangsbrief integrale aanpak sociale veiligheid hoger onderwijs en wetenschap.³ De Minister van OCW wil de uitwerking daarvan echter eerst afwachten. Als verbetering evenwel uitblijft, zal in overleg met de onderwijsinstellingen en andere stakeholders worden bezien welke aanvullende maatregelen kunnen worden getroffen, bijvoorbeeld de toepassing van sancties en handhavingsbeleid.

² Slachtoffers kunnen zowel naar de politie als Slachtofferhulp Nederland gaan. Slachtofferhulp Nederland, «Smaad, laster en belediging» (www.slachtofferhulp.nl/gebeurtenisen/smaad-laster-en-belediging) en rijksoverheid, «Doxing» (www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/privacy-en-persoonsgegevens/doxing).

³ Kamerstukken II 2023–2024 31 288, nr 140.

Vraag 4

Wat vindt u ervan dat slachtoffers van bangalijsten nu zelf moeten opdraaien voor de gemaakte kosten voor bijvoorbeeld een psycholoog, advocaat, verhuizing of kosten in verband met het voortijdig afbreken van een opleiding? Hoe gaat u deze slachtoffers beter ondersteunen?

Antwoord 4

Voor slachtoffers bestaan al diverse algemene voorzieningen om hen te ondersteunen en op weg te helpen in hun herstel. Zo kunnen slachtoffers, indien zij dit wensen, gebruik maken van gratis hulp en ondersteuning door Slachtofferhulp Nederland (Directe hulp voor slachtoffers - Slachtofferhulp Nederland; hierna: SHN). Dat kan op zowel praktisch als emotioneel gebied en tevens kan, in geval van een strafzaak, juridische ondersteuning worden geboden. Indien meer gespecialiseerde hulp nodig is, wordt een slachtoffer doorverwezen door SHN naar gespecialiseerde instanties. Het strafrechtelijk onderzoek inzake de bangalijsten duurt nog voort. Zodra het onderzoek is afgerond zal het OM beoordelen of en zo ja welke strafbare feiten zijn gepleegd en welke afdoening hiervoor passend is. Als er een strafzaak volgt, kunnen de slachtoffers de zich voegen als benadeelde partij om hun schade te verhalen op de daders. Daarnaast kan, afhankelijk van de omstandigheden van het geval, het plaatsen van persoonsgegevens op bangalijsten en het verspreiden van dergelijke lijsten ook civielrechtelijk worden aangepakt. Slachtoffers kunnen in zo'n geval via de civiele rechter een schadevergoeding vorderen op grond van onrechtmatige daad. Ook zal een deel van de (medische) kosten mogelijk vergoed kunnen worden via bijvoorbeeld een zorgverzekering.

Vraag 5

Wat vindt u ervan dat ouders van slachtoffers zich genoodzaakt voelden stichting Stop Bangalijsten op te richten om de collectieve belangen van de slachtoffers te behartigen, mede in verband met het feit dat slachtoffers anoniem willen blijven?

Antwoord 5

Ik betreur het dat de slachtoffers van deze lijsten uit angst voor meer schade zich genoodzaakt voelen anoniem te blijven, maar ik begrijp deze wens. Het is daarom van belang dat slachtoffers van dergelijke strafbare feiten aangifte doen bij de politie. In dat geval zijn er een aantal voorzieningen waar slachtoffers die anoniem willen blijven een beroep op kunnen doen bij politie, officier van justitie en rechter. Zo is het mogelijk dat het adres van een slachtoffer niet in de aangifte komt te staan. Verder kan de politie in bijzondere gevallen een nummer in plaats van de naam van een slachtoffer vermelden in het dossier. Ook is het onder bepaalde omstandigheden mogelijk om anoniem te getuigen en kan een locatie- gebieds- of benaderverbod worden opgelegd ter bescherming van een slachtoffer. In de rechtszaal kunnen slachtoffers vragen om een speciale plaats voor slachtoffers en kan een slachtofferverklaring door iemand anders worden voorgelezen. Dit alles laat onverlet dat het iedereen vrij staat om een stichting op te richten met het oog op de collectieve belangen van slachtoffers.

Vraag 6

Is het u bekend dat rechtsbijstandsverzekeringen van de slachtoffers tot nu toe collectieve acties als deze niet willen vergoeden? Bent u bereid om hier met de rechtsbijstandsverzekeringen een gesprek te voeren teneinde maatwerk te leveren bij online shaming? Zo ja, wanneer kunnen we daar een terugkoppeling van ontvangen?

Antwoord 6

In principe gaan verzekeraars zelf over hun producten en diensten, en over aan wie zij deze aanbieden. Dat laat onverlet dat ik naar aanleiding van deze vragen navraag heb gedaan bij het Verbond van Verzekeraars. Het Verbond gaf aan dat zij zich niet herkent in het beeld dat rechtsbijstandsverzekeraars collectieve acties, waaronder acties van stichting Stop Bangalijsten, op voorhand niet vergoeden. Rechtsbijstandsverzekeraars bieden naturaverzekeringen aan en zorgen voor rechtshulp; in beginsel door hun eigen juristen of advocaten. In zaken met meerdere belanghebbenden voeren rechtsbijstand-

verzekeraars waar mogelijk een collectieve actie samen met andere belangenbehartigers. Die aanpak vraagt om maatwerk en daar hebben zij oog voor. De rechtsbijstandverzekeraars ondersteunen de acties van de stichting Stop Bangalijsten. Hiervoor geldt echter wel dat een verzoek om rechtshulp onder de polisdekking van de rechtsbijstandverzekering moet vallen en dit is niet altijd het geval. De rechtsbijstandverzekeraars zijn kortom zeker bereid om dit soort collectieve acties te ondersteunen, mits dit verenigbaar is met de polisvoorwaarden.

Vraag 7

Bent u bereid stichting Stop Bangalijsten te ondersteunen en een gesprek hierover met hen aan te gaan?

Antwoord 7

Vanzelfsprekend is er, in aanvulling op het reeds bestaande contact, de mogelijkheid voor de stichting om met onze ministeries in gesprek te gaan. Daar staan wij voor open. Daarnaast wil ik de stichting er via deze weg al op wijzen dat zij kan verkennen of ze samen met een onderwijsinstelling en/of studentenvereniging een subsidieaanvraag kan indienen via het landelijk programma sociale veiligheid van OCW, voor een initiatief. Overige financiële middelen zijn niet beschikbaar.

Vraag 8

Waarom is er in de beantwoording op eerdere schriftelijke vragen van het lid Mutluer over bangalijsten over Telegram niet verwezen naar de ernstige schending ingevolge de AVG en de handhavingsmogelijkheden van de toezichthouders, zowel in België als in Nederland, de Autoriteit Persoonsgegevens in deze? Is hierover contact geweest tussen het ministerie en de Autoriteit Persoonsgegevens? Zo ja, wat zijn daar de uitkomsten van? Zo nee, waarom niet?⁴

Antwoord 8

De eerdere vragen en de antwoorden daarop zagen op de mogelijkheden die het strafrecht biedt tegen de verspreiding van bangalijsten. De Autoriteit Persoonsgegevens (hierna: AP) is aangewezen⁵ als de toezichthoudende autoriteit op de toepassing van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG). In het kader daarvan kan de AP weliswaar bestuurlijke boetes opleggen, maar zij is geen strafrechtelijke autoriteit. De AP is een onafhankelijke toezichthouder die per geval – uit eigen beweging of op verzoek – beoordeelt of wordt voldaan aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (hierna: AVG). Om dat te kunnen doen, heeft de AP diverse onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden. Zo kan de AP onderzoek instellen naar de naleving van de gegevensbeschermingswetgeving en in het kader daarvan audits uitvoeren en gegevensverwerkingen inzien. Wanneer de AP een overtreding constateert, kan de AP een boete of dwangsom opleggen, en bevelen tot het stopzeten van een gegevensverwerkingen. Het is de AP zelf die bepaalt of zij tot handhaving overgaat en zo ja, in welke vorm dat gebeurt. Belanghebbenden kunnen hier ook om vragen door middel van een handhavingsverzoek, waarin de AP wordt verzocht om van haar bevoegdheden gebruik te maken. Over handhaving in voorkomende gevallen, noch over het handhavingsbeleid in brede zin onderhoudt de AP in het licht van voornoemde onafhankelijkheid contact met mijn departement.

Vraag 9

Welke parallellen ziet u tussen organisaties als het Amsterdamse ziekenhuis OLVG en het Haga Ziekenhuis aan wie de Autoriteit Persoonsgegevens een stevig boetebesluit oplegde vanwege onvoldoende beveiliging van medische dossiers en Telegram die nog veel verder gaat en zelf bijzondere persoonsgegevens van studentes op het platform plaatst. Kunnen uit deze rechtspraak

⁴ Aanhangsel Handelingen II, vergaderjaar 2023–2024, nr. 2075.

⁵ Hoofdstuk 2 van de Uitvoeringswet Algemene Verordening Gegevensbescherming (UAVG)

lessen getrokken worden als het gaat om het bestrijden van de verspreiding van bangelijsten? En zo ja, wilt u die dan inzetten?⁶

Antwoord 9

Ik zie geen parallellen. In de genoemde boetebesluiten stond namelijk niet de rechtmatigheid van de verwerking van persoonsgegevens als zodanig centraal, maar de vraag of er voldoende technische en organisatorische maatregelen waren getroffen om een passend beveiligingsniveau te waarborgen (artikel 32, eerste lid, AVG). Voordat aan deze vraag wordt toegekomen, zal altijd eerst moeten vaststaan dat de gegevensverwerking op zichzelf rechtmatig is. Wanneer de AVG op een verwerking van persoonsgegevens van toepassing is, is altijd vereist dat een geldige grondslag voor die verwerking bestaat. In artikel 6 van de AVG staan de zes mogelijke grondslagen voor het verwerken van persoonsgegevens, zoals toestemming van betrokkene of gerechtvaardigd belang. Het is aan de AP als onafhankelijke toezichthouder die bevoegd is om te beoordelen of sprake is van het onrechtmatig verwerken van persoonsgegevens. Het indienen van een klacht of verzoek bij de AP kan een dergelijke beoordeling in gang zetten.

⁶ Autoriteit Persoonsgegevens, 11 februari 2021, Boete OLVG (www.autoriteitpersoonsgegevens.nl/documenten/boete-olvg).